

Ažurirana jesenska napoved gospodarskih gibanj v letih 2008–2010

V času od priprave jesenske napovedi so se zaradi poglobitve svetovne finančne krize in njenega prenosa v realni sektor razmere v mednarodnem gospodarskem okolju in pričakovanja glede prihodnjih gibanj močno poslabšala. Hkrati zadnji razpoložljivi podatki o domači aktivnosti, predvsem pa kazalniki pričakovanih gibanj kažejo, da se spremembe v mednarodnem okolju preko znižanega povpraševanja in močno zaostrenih pogojev financiranja že prenašajo v slovensko gospodarstvo. S tem se uresničujejo glavna tveganja naše jesenske napovedi, zato smo na osnovi spremenjenih predpostavk glede pričakovanih gospodarskih rasti v naših najpomembnejših trgovinskih partnericah, glede cene nafte na svetovnem trgu in vrednosti evra ter na osnovi novejših podatkov o gospodarskih gibanjih v Sloveniji pripravili ažurirano jesenko napoved gospodarskih gibanj za obdobje 2008–2010.

Gospodarska rast se bo v prihodnjem letu občutno upočasnila, tudi okrevanje v letu 2010 bo počasnejše, kot smo napovedali jeseni. Učinki krize na upočasnitev gospodarske aktivnosti v Sloveniji naj bi bili najmočnejši v zadnjem letošnjem in prvih dveh četrtletjih prihodnjega leta. V prihodnjem letu je zaradi zaostrovanja posojilnih pogojev pričakovati predvsem znižanje gradbenih investicij in investicij v opremo in stroje, ob globalni umiritvi gospodarske rasti se bo še naprej upočasnjevala tudi rast izvoza. Upočasnila se bo tudi rast zasebne potrošnje, saj bo pričakovano povečanje stopnje brezposelnosti oslabilo učinek višjih realnih dohodkov gospodinjstev zaradi umirjanja inflacije, ki je posledica občutnega znižanja cen nafte in ostalih surovin ter upočasnjevanja gospodarske aktivnosti. Ob močno poslabšani gospodarski aktivnosti pričakujemo v letu 2009 namesto rahle rasti znižanje zaposlenosti, rast števila zaposlenih v letu 2010 pa bo počasnejša od jesenskih pričakovanj. Inflacija bo prihodnje leto precej nižja od jesenske napovedi, v letu 2010 pa naj bi se, skladno z jesenskimi pričakovanji, stabilizirala okoli dolgoročne ravnotežne ravni.

1. NAPOVED GOSPODARSKIH GIBANJ

Predpostavke ažurirane jesenske napovedi

Od septembra, ko smo pripravili redno jesenko napoved makroekonomskih gibanj za obdobje 2008–2010, se uresničujejo nekatera ključna tveganja napovedi. V času od priprave jesenske napovedi so se napovedi gospodarskih razmer v mednarodnem okolju zaradi posledic finančne krize znatno poslabšale. Poglobitev in razmah finančne krize sta močno poslabšala gospodarske obete v mednarodnem okolju za naslednji dve leti in pogoje financiranja domačega gospodarstva. Poleg tega so posledično močno spremenjene tudi predpostavke gibanja cen nafte in drugih surovin, ki delujejo na domača gospodarska gibanja, zlasti na inflacijo, v pozitivni smeri.

V zadnjih dveh mesecih so napovedi pomembnejših mednarodnih institucij glede svetovne gospodarske rasti občutno znižane. Mednarodni denarni sklad (MDS) je novembra znižal svojo oktobrsko napoved za svetovno gospodarsko rast, in sicer za letos za 0,2 o. t., na 3,7 %, prihodnje leto pa za 0,8 o. t., na 2,2 %. Večini naših najpomembnejših trgovinskih partneric za leto 2009 napovedujejo recesijo. Podobno tudi OECD za države članice za prihodnje leto napoveduje znižanje gospodarske aktivnosti (-0,4 %), leta 2010 pa okrevanje na 1,5 %. Napovedi mednarodnih institucij predpostavljajo, da se bodo razmere na finančnih trgih v

sredini prihodnjega leta stabilizirale, kar naj bi prispevalo k postopnemu oživiljanju gospodarske rasti¹. Hkrati ostaja negotovost glede prihodnjih gospodarskih gibanj v naših glavnih trgovinskih partnericah izredno visoka in predstavlja glavno tveganje v smeri dodatnega poslabšanja gospodarskih razmer v Sloveniji.

Zadnje napovedi za evrsko območje napovedujejo upadanje BDP še vsaj do sredine 2009. Zaradi močno poslabšanih obetov je v letu 2009 pričakovati realni upad BDP v večini naših pomembnih trgovinskih partneric evrskega območja, kar je precejšnje poslabšanje v primerjavi s predpostavkami jesenske napovedi, ko smo za evrsko območje pričakovali v povprečju 1-odstotno gospodarsko rast.

¹ Napovedi MDS eksplicitno ne vključujejo vpliva izrednih ukrepov za ublažitev posledic finančne krize, sprejetih v zadnjih dveh mesecih, v napovedih OECD pa so delno že upoštevani.

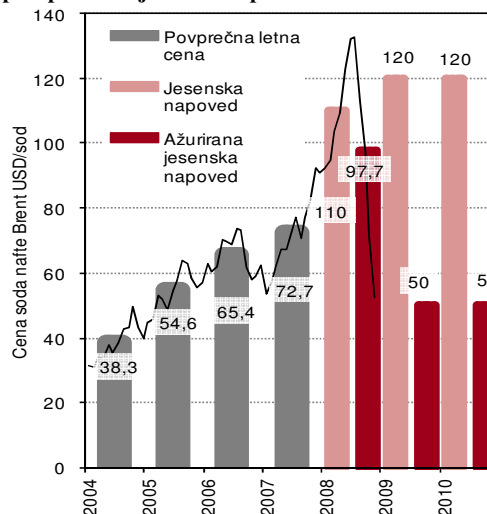
Tabela 1: Predpostavke ažurirane napovedi glede gospodarske rasti v najpomembnejših zunanjetrgovinskih partnericah Slovenije v obdobju 2008–2010 in primerjava z jesensko napovedjo 2008

	2006	2007	2008		2009		2010	
			jesenska napoved (sept. 2008)	ažurirana napoved (dec. 2008)	jesenska napoved (sept. 2008)	ažurirana napoved (dec. 2008)	jesenska napoved (sept. 2008)	ažurirana napoved (dec. 2008)
EU	3,1	2,9	1,4	1,4	1,1	-0,2	2,0	1,1
Evrsko območje	2,8	2,7	1,3	1,2	1,0	-0,5	1,8	0,9
Nemčija	3,0	2,5	1,6	1,6	0,9	-0,6	1,6	1,0
Italija	1,8	1,5	0,1	-0,1	0,5	-0,6	1,2	0,6
Avstrija	3,4	3,1	2,2	1,9	1,8	0,5	2,3	1,2
Francija	2,2	2,2	1,1	0,8	1,0	-0,5	2,0	1,0
Združ. kraljestvo	2,9	3,1	1,2	0,8	0,9	-1,3	1,8	0,8
Češka	6,8	6,5	4,6	4,4	4,7	3,0	5,0	4,2
Madžarska	3,9	1,3	2,4	1,2	3,2	0,3	4,3	1,5
Poljska	6,2	6,5	5,5	5,4	5,0	3,5	5,0	4,0
Hrvaška	4,8	5,6	4,4	3,5	4,7	3,0	5,0	4,0
BIH	6,7	6,0	5,0	5,0	5,2	4,0	6,0	4,5
Srbija	5,7	7,5	5,5	5,5	5,5	4,5	6,0	4,8
Makedonija	4,0	5,1	4,8	5,0	5,5	4,5	6,0	5,0
ZDA	2,8	2,0	1,6	1,4	1,4	-0,7	2,8	1,3
Rusija	7,4	8,1	7,5	7,0	6,9	5,5	6,0	6,0

Vir podatkov: Eurostat; Consensus Forecasts, avgust 2008, september 2008; Eastern Consensus Forecast, avgust 2008; European Commission, DG Ecfm – Interim Forecast, september 2008; European Commission, DG Ecfm – Economic Forecasts, Spring 2008, Economist Intelligence Unit Country Reports (za Bosno, Srbijo in Makedonijo), avgust 2008, september 2008; OECD Economic Outlook, junij 2008; WIIW Current Analysis and Forecasts, julij 2008; lastna ocena.

Ažurirana napoved temelji na precej nižjih predpostavkah cen nafte kot jeseni. Zaradi upočasnitve gospodarske aktivnosti in poslabšanih obetov so se po septembru cene nafte precej znižale, tako da je do začetka decembra cena sode nafte Brent padla pod 50 USD, kar je 65 USD/sod nižje od prejšnje predpostavke. Močno so se spremenile tudi predpostavke glede gibanja cen nafte v prihodnjih letih. V ažurirani napovedi smo za letos tako upoštevali povprečno ceno sode nafte Brent v višini 97,7 USD/sod (16 USD/sod manj kot jeseni), za prihodnji dve leti pa ob upoštevanju cene terminskih pogodb v preteklih dveh mesecih 50 USD/sod, kar je 70 USD/sod manj kot jeseni.

Slika 1: Cena nafte Brent – dejanska gibanja, predpostavka ažurirane jesenske napovedi in primerjava s predpostavko jesenske napovedi

Vir podatkov: World Bank, predpostavke za leta 2008-2010 UMAR.

Zaradi poslabšanja gospodarskih pričakovanj za evrsko območje se je od priprave jesenske napovedi znižalo tudi razmerje USD za 1 EUR. Ažurirana napoved za obdobje 2008–2010 tako upošteva tehnično predpostavko tečaja 1,27 USD za 1 EUR. Novo razmerje med evrom in dolarjem, ki je bilo oblikovano na osnovi realiziranega povprečja med 22. oktobrom in 14. novembrom 2008, je nižje od predpostavke Jesenske napovedi za 0,23 USD za 1 EUR.

Gospodarska rast

S poglobljanjem mednarodne finančne krize so se tveganja za hitrejšo umirjanje gospodarske rasti, kot smo predvideli v Jesenski napovedi, delno že uresničila. Jeseni smo ocenili, da bi uresničitev tveganj, povezanih z močnejšimi negativnimi učinki finančne krize od prvotno predvidenih, pomenila nižjo gospodarsko rast v Sloveniji od osrednje napovedi. Gospodarska gibanja in poslovna pričakovanja v zadnjih dveh mesecih ter napovedi mednarodnega okolja za prihodnji dve leti kažejo, da se ta tveganja že uresničujejo.

Predvsem zaradi slabših razmer v mednarodnem okolju bo letošnja gospodarska rast 4,1-odstotna, tj. 0,7 o. t. nižja, kot smo pričakovali jeseni. Zaradi poslabšanja razmer v mednarodnem okolju je napoved realne rasti izvoza za leto 2008 (5,8 %) v primerjavi z jesensko nižja za 0,8 o. t. Nižja realna rast izvoza bo posledica izrazitejšega upada tujega povpraševanja, pri čemer je pomemben vpliv znižanja proizvodnje avtomobilske industrije in posledično izvoza vozil v novembru in decembru. Še izrazitejšo upočasnitev rasti skupnega izvoza od jeseni pričakovanega pa bo ublažila visoka rast izvoza gradbenih storitev in storitev posredovanj, ki bo glede na gibanja v treh četrtletjih leta nekoliko višja od jesenske napovedi. V primerjavi z jesenskimi pričakovanji se znižuje tudi napoved realne rasti investicij v osnovna sredstva, in sicer na 7 % (1,8 o. t. nižje kot jeseni). Investicijska aktivnost se je namreč znatno umirila že v tretjem četrtletju, in sicer tako pri investicijah v zgradbe in objekte kot tudi v opremo in stroje. Nadaljnje umirjanje pa v povezavi z negativnimi učinki finančne krize pričakujemo tudi v zadnjem četrtletju. Realna rast končne potrošnje bo prav tako nižja od napovedane jeseni, predvsem zaradi znižane rasti zasebne potrošnje, državna potrošnja pa bo nekoliko višja. Napoved realne rasti državne potrošnje za leto 2008 je 3,9-odstotna, tj. 0,5 o. t. višje glede na jesensko napoved zaradi nižje inflacije ob sprejetih proračunih. Napoved realne rasti zasebne potrošnje pa je glede na znatno umiritev v tretjem četrtletju in poslabšanje kazalnikov zaupanja potrošnikov znižana na 3,4 %. Ob slabših obetih glede investicijske aktivnosti in izvoza je nekoliko nižja tudi realna rast uvoza (6,5 % oz. 0,4 o. t. nižja).

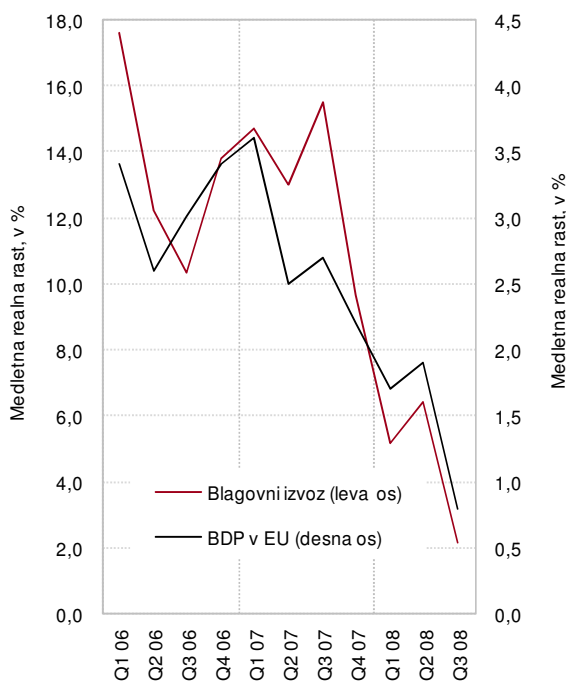
V naslednjih dveh letih pričakujemo občutno nižjo gospodarsko rast predvsem zaradi močno oslABLJENE izvozne in investicijske aktivnosti v pogojih nizke mednarodne konjunktore. Leta 2009 se bo gospodarska rast upočasnila na 1,1 % (tj. 2,0 o. t. nižja napoved glede na jesen), kar bo najnižja rast po letu 1993. Počasnejše od jeseni pričakovanega bo tudi oživljanje gospodarske

rasti leta 2010 (3,1 %, kar je 0,9 o. t. nižje kot v jesenski napovedi).

V letu 2009 se bo rast izvoza, ob napovedani recesiji v glavnih trgovinskih partnericah, upočasnila bistveno bolj, kot smo napovedali jeseni, počasnejše pa bo tudi oživljanje v letu 2010. Ker izvoženo blago v države EU predstavlja preko 70 % skupnega blagovnega izvoza, pričakujemo, da se bo leta 2009 zaradi recesije v evrskem območju rast izvoza močno upočasnila (1,5 %, namesto 5,2 %). Skromna rast celotnega blagovnega izvoza bo v letu 2009 večinoma posledica predvidenega padca rasti izvoza blaga v stare članice EU. Nižja, kot smo pričakovali jeseni, bo zaradi večjega gospodarskega ohlajanja tudi rast izvoza v nove države članice, na ozemlje nekdanje Jugoslavije in v Rusko federacijo. Zaradi poslabšanih obetov se bo predvidoma izraziteje upočasnila tudi rast izvoza storitev, zlasti zaradi umirjanja izvoza transportnih storitev in nižjih prilivov iz naslova potovanj. Če smo jeseni še predvidevali rast turističnih prihodkov, bodo po zdajšnjih napovedih prilivi od potovanj zaradi manjšega obiska in trošenja tujih turistov naslednje leto za približno 5 % nižji od letošnjih. Skladno s pričakovanjem počasnejšega gospodarskega okrevanja v najpomembnejših trgovinskih partnericah tudi leta 2010 pričakujemo nekoliko nižjo rast izvoza v primerjavi z jesensko napovedjo.

Ob poslabšanih obetih v mednarodnem okolju bodo zaostrene razmere na mednarodnih finančnih trgih in otežen dostop do finančnih sredstev negativno vplivale na domačo investicijsko aktivnost, ki bo v letu 2009 upadla bolj, v letu 2010 pa se bo posledično okrepila nekoliko hitreje, kot smo predvideli jeseni. Pospešeno umirjanje mednarodne gospodarske aktivnosti bo skupaj z omejenim dostopom do finančnih virov negativno vplivalo na investicijsko dejavnost, predvsem v industriji. V prihodnjem letu se bodo investicije tako realno znižale za 2 % (jesenska napoved 1,3-odstotna rast). Pri tem ocenjujemo, da bo večina podjetij omejila investicije oziroma jih preložila na kasnejše obdobje, še zlasti to velja za finančno šibkejša podjetja. Glede na poslabšane razmere v gradbenih podjetjih in umirjanje povpraševanja naj bi se hitreje umirila tudi rast investicij v stanovanja, ki so v preteklih štirih letih naraščale nad 10 % letno, prav tako bo nižja tudi rast nestanovanjskih investicij. V letu 2010 pa pričakujemo, predvsem zaradi večjega znižanja primerjalne osnove v letu 2009, nekoliko višjo rast kot jeseni.

Slika 2: Gibanje slovenskega blagovnega izvoza in gospodarske rasti v državah EU

Vir podatkov: SURS, Eurostat.

Ob poslabšanju gospodarskih razmer pričakujemo, da se bo rast končne potrošnje, zlasti zasebne, v prihodnjem letu umirila nekoliko bolj, kot smo napovedali jeseni. Pri tem ostaja ob upoštevanju veljavnih štirih blagajnih proračunov napoved državne potrošnje za leti 2009 in 2010 v celoti nespremenjena. Zasebna potrošnja pa naj bi se glede na predvideno zmanjšanje števila zaposlenih še nekoliko upočasnila, s 3,4 % v letu 2008 na 2,8 % leta 2009 (prej 3,5 %). Nadaljnja upočasnitev izhaja tudi iz kazalnikov zaupanja pri potrošnikih, ki nakazujejo vse bolj verjetno odlaganje trošenja za večje nakupe (npr. trajne dobrine) v kasnejše obdobje. Leta 2010 pričakujemo nekoliko hitrejšo pospešitev zasebne potrošnje, na 3,8 % (prej 3,6 %), in sicer zaradi pričakovanega izboljšanja razmer na trgu dela, pa tudi zaradi znižanja primerjalne osnove v letu 2009.

Skladno z nižjo rastjo izvoza in bolj umirjeno rastjo domače potrošnje bo rast uvoza v primerjavi z jesensko napovedjo nižja, leta 2009 bo 0,5-odstotna (tj. 3,5 o. t. nižja) in leta 2010 5,3-odstotna (1,2 o. t. nižja). Zaradi bistveno skromnejšega domačega povpraševanja, ki bo predvsem posledica upada investicij, in močno zmanjšane izvozne aktivnosti glede na jesensko napoved, bo naslednje leto upočasnitev rasti uvoza (blaga in storitev) še bolj izrazita od jeseni predvidene. Tudi leta 2010 se bo rast uvoza okrepila nekoliko počasneje, kot smo napovedali jeseni, predvsem zaradi počasnejšega naraščanja izvoza.

Tabela 2: Ažurirana jesenska napoved rasti BDP in agregatov potrošnje za obdobje 2008–2010 in primerjava z jesensko napovedjo 2008

	2007	Realne stopnje rasti v %					
		2008		2009		2010	
		jesenska napoved (sept. 2008)	ažurirana napoved (dec. 2008)	jesenska napoved (sept. 2008)	ažurirana napoved (dec. 2008)	jesenska napoved (sept. 2008)	ažurirana napoved (dec. 2008)
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	6,8	4,8	4,1	3,1	1,1	4,0	3,1
Izvoz proizvodov in storitev	13,8	6,6	5,8	5,2	1,5	7,4	4,8
Uvoz proizvodov in storitev	15,7	6,9	6,5	4,0	0,5	6,5	5,3
Saldo menjave s tujino, prispevek k rasti v o. t.	-1,3	-0,3	-0,6	0,9	0,8	0,7	-0,5
Zasebna potrošnja	5,0	4,5	3,4	3,5	2,8	3,6	3,8
Državna potrošnja	2,5	3,4	3,9	2,2	2,2	2,6	2,6
Bruto investicije v osnovna sredstva	11,9	8,8	7,0	1,3	-2,0	4,5	5,0
Zaloge, prispevek k rasti v o. t.	1,8	-0,4	0,3	-0,4	-1,0	-0,2	-0,2

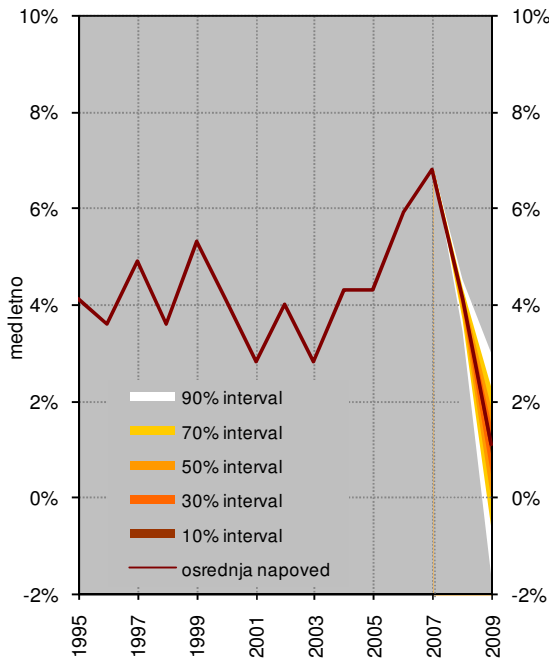
Vir podatkov: SURS, napovedi UMAR.

Tveganja za uresničitev napovedi gospodarske rasti za prihodnji dve letih ostajajo visoka in so nesimetrično porazdeljena, saj je verjetnost, da bo rast BDP nižja za določen odstotek, višja od verjetnosti, da bo dejanska rast za enak odstotek preseгла osrednjo napoved (Slika 3). Predvsem zaradi velike negotovosti glede razsežnosti in globine finančne in gospodarske krize obstaja precejšnje tveganje, da bo gospodarska rast v prihodnjem letu še nižja od osrednje napovedi. Hkrati

obstaja tudi tveganje v nasprotni smeri, ki se nanaša na sprejetje in na finančni obseg dodatnih ukrepov vlade za ublažitev posledic finančne krize na slovensko gospodarstvo. Ti v osrednji napovedi namreč še niso upoštevani in bi lahko omilili predvideno upočasnitev gospodarske rasti v prihodnjih dveh letih. Oceno vpliva morebitne uresnitve tako pozitivnih kot negativnih tveganj na gospodarska gibanja v Sloveniji

predstavljamo v zadnjih dveh poglavjih (gl. poglavji 2 in 3).

Slika 3: Osrednja napoved gospodarske rasti in verjetnost odstopanj

Vir podatkov: SURS, napovedi UMAR.

Gibanje dodane vrednosti po dejavnostih

Napoved realne rasti dodane vrednosti za letos je 4 %, kar je 0,9 o. t. nižje od jesenske napovedi. Razlog za znižanje napovedi je močnejše umirjanje rasti v najbolj izvozno naravnem delu gospodarstva v drugi polovici leta zaradi večje upočasnitve tujega povpraševanja kot posledica svetovne finančne krize. K znižanju skupne rasti dodane vrednosti v primerjavi z jesensko napovedjo bo tako največ prispevala nižja rast industrijskih dejavnosti, v povezavi s tem pa tudi nekaterih tržnih storitev (predvsem poslovnih storitev ter prometa, skladiščenja in zvez). Zaradi večjega umirjanja rasti števila tujih turistov pričakujemo tudi rahlo znižanje dodane vrednosti gostinstva. Gradbeništvo letos še ostaja najhitreje rastoča dejavnost, njegov prispevek k skupni rasti dodane vrednosti pa bo zaradi živahnije gradbene aktivnosti v jesenskih mesecih še nekoliko višji od predvidevanj ob pripravi

jesenske napovedi. Prispevki drugih tržnih storitev k letošnji rasti dodane vrednosti ostajajo v okvirih jesenske napovedi, prispevek javnih storitev pa bo glede na zadnje podatke o gibanju dodane vrednosti v prvih treh četrtletjih nekoliko višji.

Napoved rasti dodane vrednosti za leto 2009 smo s 3,1 % jeseni znižali na 1,0 %, za leto 2010 pa s 4 % na 3,1 %. Pričakujemo, da bo svetovna finančna kriza vplivala na precejšnjo umiritev rasti dodane vrednosti finančnega posredništva. Zaradi njenih posledic, ki se za domače ekonomske subjekte kažejo predvsem v bolj omejenem dostopu do finančnih virov ter v močnejšem poslabšanju tujega povpraševanja, napovedujemo v primerjavi z jesensko napovedjo tudi izrazitejšo upočasnitev rasti dodane vrednosti predelovalnih dejavnosti in nefinančnih tržnih storitev ter namesto rasti znižanje dodane vrednosti gradbeništva. Na dejavnost finančnega posredništva bo vplivala predvsem nižja kreditna aktivnost bank zaradi omejenih virov financiranja in nižjega zaupanja. Pričakujemo tudi, da se bodo banke za financiranje kreditov bolj kot do sedaj zatekale k domačim virom financiranja. To pomeni, da bodo vodile aktivnejšo obrestno politiko, kar bo upočasnilo rast njihovih neto obrestnih prihodkov in s tem dodane vrednosti. Na izvozno usmerjene dejavnosti bo preko nižje rasti izvoza relativno najbolj negativno vplivalo močnejše poslabšanje tujega povpraševanja (predelovalne dejavnosti, blagovni transport, del gostinstva, vezan na izvoz potovanj). Omejen dostop do finančnih virov bo preko nižjega domačega povpraševanja vplival predvsem na dejavnosti, ki so bolj odvisne od potrošnje trajnih in luksuznih dobrin ter od potrošnje, vezane na zadolževanje. To so predvsem trgovina na drobno s trajnimi potrošnimi dobrinami in motornimi vozili, del gostinstva, vezan na domači turizem, gradbeništvo in poslovanje z nepremičninami. Zlasti v primeru zadnjih dveh dejavnosti pa tudi nekaterih predelovalnih dejavnosti (predvsem del kovinske in prehranske industrije) pa bo glede na njihovo relativno visoko izpostavljenost bančnim posojilom in kratkoročnim virom financiranja omejen dostop do finančnih sredstev igral pomembno vlogo tudi kot omejitveni dejavnik na strani ponudbe. Z umiritvijo gospodarske aktivnosti se bo še nekoliko bolj od pričakovanih v jesenski napovedi upočasnila tudi rast dodane vrednosti poslovnih storitev, zlasti tistih, ki so najbolj povezane z industrijo in gradbeništvom.

Tabela 3: Ažurirana napoved dodane vrednosti po dejavnostih za obdobje 2008–2010 in primerjava z jesensko napovedjo 2008

	2007	Realne stopnje rasti v %					
		2008		2009		2010	
		jesenska napoved (sep. 2008)	ažurirana napoved (dec. 2008)	jesenska napoved (sep. 2008)	ažurirana napoved (dec. 2008)	jesenska napoved (sep. 2008)	ažurirana napoved (dec. 2008)
A Kmetijstvo, gozdarstvo, lov	-11,1	-2,0	-4,0	3,5	4,5	2,0	2,0
B Ribišstvo	0,6	0,0	-3,0	1,5	1,5	1,5	1,5
C Rudarstvo	-3,0	-2,5	-5,0	-0,5	-0,5	-3,0	-3,0
D Predelovalne dejavnosti	7,8	2,1	0,5	2,1	0,0	5,0	2,0
E Oskrba z električno energijo, plinom, vodo	-6,5	8,0	0,0	-3,0	-3,0	0,0	0,0
F Gradbeništvo	16,0	14,5	15,5	1,0	-5,5	3,5	4,5
G Trgovina in popravila motornih vozil	5,8	6,0	6,2	4,5	3,4	4,0	4,0
H Gostinstvo	8,7	2,5	-0,6	3,0	-1,0	3,5	4,0
I Promet, skladiščenje in zveze	9,2	6,0	5,0	5,5	3,5	5,5	4,5
J Finančno posredništvo	13,8	10,0	11,4	7,0	4,5	7,5	5,5
K Nepremičnine, najem in poslovne storitve	11,2	6,0	3,4	4,0	1,5	4,5	3,5
L Javna uprava, obramba, soc. zavarovanje	1,4	1,0	2,9	1,0	1,0	1,0	1,0
M Izobraževanje	1,9	1,9	1,8	1,9	1,9	2,1	2,1
N Zdravstvo in socialno skrbstvo	0,9	2,2	2,5	3,0	3,0	3,2	3,2
O Druge skupne in osebne storitve	-2,1	1,5	3,0	1,5	1,5	1,5	1,5
P Zasebna gospodinjstva z zap.osebjem	0,6	0,2	1,5	1,0	1,0	1,0	1,0
DODANA VREDNOST	6,8	4,9	4,0	3,1	1,0	4,0	3,1
a) Davki na proizvode in storitve	6,0	4,0	4,4	3,4	2,1	4,0	3,5
b) Subvencije na proizvode in storitve	-2,8	5,0	2,5	4,5	4,5	2,9	2,9
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	6,8	4,8	4,1	3,1	1,1	4,0	3,1

Vir podatkov: SURS, napovedi UMAR.

Inflacija

Ob koncu letošnjega leta bo inflacija predvsem zaradi občutne porenitve nafte na svetovnem trgu znatno nižja, kot smo pričakovali jeseni. Znižanje napovedi je posledica hitrega upadanja cen nafte na svetovnem trgu po juliju, ki je vplivalo na pospešeno zniževanje inflacije v Sloveniji in tudi celotnem evrskem območju. Učinek zniževanja cen nafte na domačo inflacijo je bil še zlasti izrazit, ker smo bili v istih mesecih predhodnega leta priča visokim rastem cen nafte (t. i. bazni učinek). Tako je medletna inflacija s 6 % v avgustu (zadnji podatek, ki smo ga upoštevali pri pripravi jesenske napovedi) upadla na 3,1 % novembra. Na podlagi teh gibanj, spremenjene predpostavke glede višine cene nafte do konca leta in ob upoštevanju povišanja trošarin na tekoča goriva v decembru pričakujemo, da bo letošnji prispevek cen tekočih goriv za prevoz in ogrevanje k inflaciji ob koncu leta negativen (okoli -1,4 o. t.). To je tudi ključna sprememba glede na jesensko napoved inflacije, ko smo predvideli, da bo omenjeni prispevek pozitiven v višini 1,2 o. t. Posledično je ažurirana napoved medletne inflacije ob koncu leta v primerjavi z jesenskimi predvidevanji nižja za približno 3 o. t. (2,2 %), povprečne pa za 0,5 o. t. (5,7 %). Ker se ekonomske politike v zadnjih mesecih niso spremenile, tudi v zadnjem četrtletju ne bodo ključni dejavniki sprememb cen.

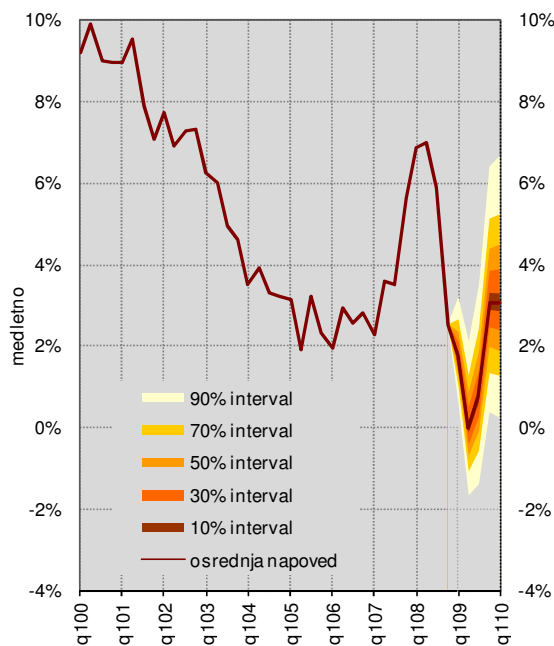
Ob znatno nižji predpostavki cene nafte in počasnejši gospodarski rasti v primerjavi z jesensko napovedjo bo inflacija tudi v letu 2009 nižja, kot smo napovedali jeseni. Medletna inflacija bo ob koncu leta znašala 3,0 %, povprečna inflacija, kjer se bodo zaradi metode izračuna isti dejavniki zniževanja inflacije odrazili z nekajmesečnim zamikom, pa bo v prihodnjem letu upadla kar na 1,1 %. Pri tem pričakujemo, da bo sredi prihodnjega leta medletna inflacija zanihala precej pod 3 %, kar ocenjujemo kot raven, ki je skladna s procesom realne konvergence. Močan nihaj pod ravnotežno raven (podobno kot letošnji nihaj nad ravnotežno raven) ne bo posledica ukrepov ekonomskih politik, ampak zunanjih šokov, tokrat močnega znižanja cen nafte na svetovnem trgu na raven, ki ji nismo bili priča že od konca leta 2004. Znižana predpostavka za ceno nafte je tudi glavni razlog za nižjo napoved inflacije (predpostavko o rasti cen hrane smo ohranili nespremenjeno). Znižanje predpostavke o povprečni ceni nafte Brent v letu 2009 s 120 USD/sod v jesenski napovedi na 50 USD/sod v ažurirani napovedi pomeni pri ceni 39,8 USD/sod na dan 9. decembra približno 0,2 o. t. prispevka k inflaciji v tem letu (namesto 0,3 o. t. v jesenski napovedi). Dodatno bo v prihodnjem letu k umirjanju inflacijskih pritiskov prispevala tudi znatna upočasnitev gospodarske rasti.

Leta 2010 pričakujemo stabilizacijo inflacije (medletne in povprečne) na dolgoročno ravnotežni ravni 3 %, kar

je v okvirih jesenske napovedi. Napoved inflacije za leto 2010 ohranjamo nespremenjeno ob predpostavki odsotnosti zunanjih cenovnih šokov in ob usmeritvah makroekonomskih politik, ki smo jih pričakovali že ob pripravi jesenske napovedi.

Tveganja, da bo inflacija odstopala od nove napovedi, ostajajo znatna in so nesimetrično porazdeljena, pri čemer je verjetnost, da bo inflacija za določen odstotek višja od osrednje napovedi, večja od verjetnosti, da bo za enak odstotek nižja. Tveganja so povezana z dvema skupinama dejavnikov: (i) z gibanjem cen surovin na svetovnem trgu in (ii) z negotovostjo glede globine in dolgotrajnosti umirjanja gospodarske rasti. Uresničitev teh tveganj bi delovala na inflacijo v nasprotnih smereh. Morebitno višje povišanje cen surovin na svetovnem trgu od predpostavljenega bi pomenilo pritiske na zvišanje inflacije (in obratno), dlje časa trajajoče umirjanje gospodarske rasti pa pritiske na znižanje inflacije (in obratno). Pri tem je uresničitev tveganja zaradi drugačnega gibanja cen surovin od predpostavljenega omejena navzdol, saj je v tem primeru verjetna politika proticikličnega prilagajanja trošarin. To je tudi glavni razlog, da so tveganja za uresničitev osrednje napovedi porazdeljena nesimetrično.

Slika 5: Osrednja napoved inflacije in verjetnost odstopanj

Vir podatkov: SURS, napovedi UMAR.

Plače

Glede na jesenska pričakovanja bo rast plač v obdobju 2008–2010 nižja zaradi nižje gospodarske rasti, nominalno pa tudi zaradi nižje napovedi inflacije. Ažuriranje napovedi za leto 2008 se nanaša predvsem na gibanje plač v zasebnem sektorju, za prihodnje leto pa napovedujemo nekoliko večjo upočasnitev nominalne rasti plač v zasebnem in javnem sektorju. Leta 2010 naj bi se – ob ponovni oživitvi gospodarstva – rast plač v zasebnem sektorju zopet nekoliko okrepla, v javnem sektorju pa se bo po visoki rasti v letu 2009 upočasnila. Kljub nekoliko nižji napovedi nominalne rasti bo rast plač v javnem sektorju v letih 2009 in 2010 še vedno zelo visoka in bo, izražena realno, v obeh letih znatno presežala rast produktivnosti. Ker je napovedano presežanje večje od 0,5 o.t., bo to skladno z veljavno Kolektivno pogodbo za javni sektor zahtevalo pogajanja za spremembo deležev in dinamike za odpravo nesorazmerij v plačah v javnem sektorju. Večja razlika med realno rastjo plač in produktivnosti od jeseni napovedane je v največji meri posledica bistveno nižje realne rasti produktivnosti (gl. poglavje Zaposlenost in brezposelnost).

Bruto plača na zaposlenega se bo letos nominalno povečala za 0,5 o. t. manj, kot smo predvidevali jeseni, realna rast bruto plače pa ostaja enaka jeseni predvideni (2,3-odstotna). Do občutnejših popravkov navzdol je prišlo v zasebnem sektorju (nominalno za 0,7 o. t.) ob upoštevanju hitrejšega umirjanja gospodarske rasti, predvsem zaradi predvidenih manjših izplačil trinajstih plač in božičnic ob koncu leta. V javnem sektorju ostaja nominalno gibanje plač v okviru jesenske napovedi. Skupna rast bruto plače bo letos tako nominalno kot tudi realno višja od rasti produktivnosti dela (jeseni smo pričakovali zaostajanje realne rasti plač za rastjo produktivnosti za 0,1 o.t.).

Leta 2009 bo rast skupne bruto plače na zaposlenega ob nadaljnjem upočasnjevanju gospodarske aktivnosti, zaostrenih pogojih na trgu dela in nižji napovedi inflacije nominalno za 2,8 o. t. nižja, realno pa za 0,2 o. t. višja od jesenske napovedi. Izrazitejšo upočasnitev rasti plač pričakujemo v zasebnem sektorju, ki naj bi se v večji meri prilagajal spremenjenim razmeram v gospodarskem okolju. Med spremembami predpostavk gibanja plač v javnem sektorju je le nižja napoved inflacije, zaradi katere bo odpadla v jesenski napovedi predvidena januarska uskladitev osnovnih plač², rahlo nižja pa bo tudi julijska uskladitev plač. Skupna bruto plača na zaposlenega bo nominalno zaostajala za rastjo produktivnosti dela (po jesenski napovedi naj bi jo presežala), realno pa bo presežanje večje kot jeseni³.

Leta 2010 pričakujemo rahlo nižjo nominalno rast skupne bruto plače na zaposlenega kot jeseni (za 0,2 o. t.). Ob predvidenem izboljšanju gospodarskega okolja ostaja nominalna rast bruto plač v zasebnem sektorju v okviru jesenske napovedi. V javnem sektorju bo nekoliko nižja nominalna rast plač (za 0,9 o. t. nižja kot jeseni) posledica nižje osnove iz leta 2009, ko ne bo prišlo do januarske uskladitve za razliko v napovedani inflaciji. Nominalna in realna rast bruto plače bosta presežli rast produktivnosti dela (po jesenski napovedi naj bi za njo zaostajali).

² Do nje bi prišlo, če bi inflacija ob koncu letošnjega leta presežala 4 %, kolikor je znašal uskladišveni odstotek pri julijski uskladitvi plač (v jesenski napovedi je bila upoštevana 5,3-odstotna medletna inflacija, zaradi česar bi se plače januarja prihodnje leto uskladile še za 1,3 %).

³ Precej višja rast realnih bruto plač v primerjavi z realno produktivnostjo dela je predvsem posledica višje rasti implicitnega deflatorja BDP v primerjavi z inflacijo pod vplivom izrazitejšega izboljšanja pogojev menjave. Višja rast izvoznih cen v primerjavi z uvoznimi, predvsem zaradi precejšnjih popravkov gibanja cen nafte, pa tudi drugih surovin glede na jesenska predvidevanja, se odraža v nižji rasti stroškov vmesne porabe na eni in višji nominalni rasti BDP, posledično pa višji rasti nominalne produktivnosti dela, na drugi strani. Nominalna rast plač, ki je pod močnim vplivom navzdol popravljenih inflacijskih pričakovanj, pa je hkrati bistveno nižja.

Tabela 4: Rast plač in produktivnosti

		2008		2009		2010	
		jesenska napoved (sept. 2008)	ažurirana napoved (dec. 2008)	jesenska napoved (sept. 2008)	ažurirana napoved (dec. 2008)	jesenska napoved (sept. 2008)	ažurirana napoved (dec. 2008)
Nominalna rast, v %	Bruto plača na zaposlenega	8,6	8,1	7,8	5,0	6,9	6,4
	Zasebni sektor	8,5	7,8	6,3	3,0	5,8	5,5
	Javni sektor	9,4	9,2	11,3	9,9	9,5	8,6
	Produktivnost dela	6,9	5,6	6,9	5,4	7,4	6,1
Realna rast, v %	Bruto plača na zaposlenega	2,3	2,3	3,7	3,9	3,5	3,3
	Zasebni sektor	2,2	2,0	2,3	1,9	2,4	2,4
	Javni sektor	3,0	3,3	7,1	8,7	6,0	5,4
	Produktivnost dela	2,4	1,3	3,1	2,5	3,7	2,8

Vir podatkov: SURS, napovedi UMAR.

Zaposlenost in brezposelnost

Pričakujemo, da se bo rast zaposlenosti v zadnjem četrtletju umirila, vendar bo v celem letu 2008 višja kot v jesenski napovedi zaradi visoke rasti v tretjem četrtletju. Rasti formalne zaposlenosti in zaposlenosti po metodologiji nacionalnih računov sta bili v tretjem četrtletju v večini dejavnosti višji, kot smo predvideli v jesenski napovedi. Vendar pa glede na pričakovano znižanje gospodarske aktivnosti v nekaterih dejavnostih predvidevamo večje znižanje števila zaposlenih za določen čas v decembru, tako da se bo zaposlenost v zadnjem četrtletju znižala, na medletni ravni pa bo okoli 1,8-odstotna in v celem letu 2008 2,8-odstotna. Ob nižji rasti BDP in višji rasti zaposlenosti bo rast produktivnosti tako le 1,3-odstotna, to je za 1,1 o. t. nižja v primerjavi z jesensko napovedjo. Zaradi manjšega števila registrirano brezposelnih v tretjem četrtletju 2008 glede na jeseni pričakovano, bo povprečna stopnja registrirane brezposelnosti nekoliko nižja (6,7 % namesto 6,8 %). Število brezposelnih in stopnja registrirane brezposelnosti ob koncu leta pa bosta višja, kot smo napovedali v jesenski napovedi, tj. okoli 65.200 oziroma 7,0 %. Napoved stopnje anketne brezposelnosti za letos ostaja nespremenjena (4,6 %). Vsaj polovica zmanjšanja zaposlenosti do konca leta bo namreč posledica zmanjšanja števila v Sloveniji zaposlenih tujcev, ki jih definicija anketne stopnje brezposelnosti ne zajema.

Napoved zaposlenosti za prihodnji dve leti prinaša bistveno spremembo: večji padec v letu 2009 (-1,3 %) in nižjo rast v letu 2010 (0-odstotna rast). Glede na nižjo rast dodane vrednosti, zlasti v predelovalnih dejavnostih in gradbeništvu, pa tudi v nekaterih storitvenih dejavnostih (gl. tudi poglavje Gibanje dodane vrednosti), prihodnje leto pričakujemo večje zmanjšanje števila zaposlenih (ob nadaljnjem zmanjševanju števila delovno aktivnih v predelovalnih dejavnostih, kmetijstvu, ribištvu, rudarstvu) tudi v gradbeništvu, energetiki in nekaterih storitvah. Povprečno skupno število delovno aktivnih v letu 2009 bo tako za 1,3 % nižje kot leta 2008. Leta 2010 bo še naprej upadalo število delovno aktivnih v kmetijstvu, ribištvu, rudarstvu in predelovalnih dejavnostih, v drugih dejavnostih pa bo naraščalo. Zaradi oživitve investicijskega cikla se bo zaposlenost povečala tudi v gradbeništvu. Napoved rasti števila delovno aktivnih za leto 2010 je tako malenkost, za 0,1 o. t. nižja od jesenske in znaša 0,3 %. Kljub nizki rasti zaposlenosti bo zaradi znatno nižje gospodarske rasti realna rast produktivnosti manjša, kot smo napovedali v jesenski napovedi. V letu 2009 bo 2,5-, v letu 2010 pa 2,8-odstotna (0,6 o. t. oz. 0,9 o. t. manj, kot smo napovedali jeseni). Zaradi spremenjene napovedi delovne aktivnosti (zlasti v letu 2009) sta za obe leti višji tudi napovedi stopenj brezposelnosti: 7,7 % in 8,1 % registrirana ter 5,2 % in 5,4 % anketna.

Cenovna in stroškovna konkurenčnost

Letos bo poslabšanje cenovne konkurenčnosti nekoliko nižje, kot smo predvidevali jeseni, leta 2009 pa se bo cenovna konkurenčnost izboljšala, medtem ko smo jeseni pričakovali poslabšanje. Realni efektivni tečaj, deflaciran z relativnimi cenami življenjskih potrebščin, se bo v povprečju leta 2008 povečal za 2,9 % (jesenska napoved 3,4 %), v letu 2009 pa bo padel za 2,0 % (jeseni 1,2-odstotna rast). Precejšnji del razlik izhaja iz šibkejšega evra in posledično letos nižje rasti nominalnega efektivnega tečaja (0,3 % glede na 0,7 %) oz. njegovega izrazitejšega padca v prihodnjem letu (-1,6 % glede na -0,3 %)⁴. Rast relativnih cen življenjskih potrebščin bo letos le za malenkost nižja od jesenskih napovedi (2,5 % glede na 2,6 %), v prihodnjem letu pa bodo v nasprotju z jesenskimi pričakovanji (1,4-odstotna rast) padle (-0,5 %)⁵.

Tudi poslabšanje stroškovne konkurenčnosti bo letos manjše, kot smo ocenili jeseni, leta 2009 pa bo prišlo do njenega izboljšanja, v nasprotju z jesensko napovedjo, ko smo predvidevali poslabšanje. Realni efektivni tečaj, deflaciran z relativnimi stroški dela na enoto proizvoda, se bo letos povečal za 3,7 % (jesenska napoved 4 %), v letu 2009 pa bo padel za 1,7 % (2-odstotna rast). Razlike so za letos posledica šibkejšega evra (gl. predhodni odstavek), v letu 2009 pa v veliki meri tudi popravkov ocene gibanja relativnih stroškov dela na enoto proizvoda. V nasprotju z jesenskimi pričakovanji (3,3-odstotna rast) bodo relativni stroški dela na enoto proizvoda v letu 2009 rahlo padli (-0,1 %)⁶.

Tekoči račun plačilne bilance

Letos bo primanjkljaj tekočega računa plačilne bilance dosegel 2.266 mio EUR, kar je približno na ravni jesenske napovedi (2.203 mio EUR), glede na jesenska predvidevanja pa se nekoliko spreminja njegova struktura. Višja bosta primanjkljaj v trgovinski bilanci (zaradi nižje rasti izvoza; gl. poglavje Gospodarska rast) in v bilanci tekočih transferjev (zaradi manjšega črpanja sredstev iz proračuna EU). Presežek v storitveni bilanci

⁴ Močan padec nominalnega efektivnega tečaja v letu 2009, na tej osnovi pa tudi izboljšanje cenovne konkurenčnosti sta v razmerah velikih nihanj razmerja USD za 1 EUR posledica njegovega fiksiranja (od novembra 2008 do decembra 2009) na precej nižji ravni od realiziranega povprečja za leto 2008.

⁵ Naše zadnje korekcije napovedi inflacije za Slovenijo so za letošnje leto zelo podobne korekcijam OECD za trgovinske partnerice, zato rast relativnih cen ostaja praktično enaka, medtem ko za drugo leto naša ažurirana napoved za Slovenijo predvideva večje umirjanje inflacije kot napovedi OECD za trgovinske partnerice.

⁶ Izrazitejše umirjanje rasti stroškov dela na enoto proizvoda slovenskega gospodarstva (na 2,5 %, jesenska napoved 4,5 %) bo v letu 2009 posledica bolj upočasnjene rasti sredstev za zaposlene na zaposlenega (na 5 %, jeseni 7,8 %), pri tem ko bo okrepitev rasti produktivnosti dela nekoliko nižja, kot smo pričakovali jeseni (na 2,4 % glede na 3,1 %).

pa bo predvsem zaradi višje rasti izvoza (gl. poglavje Gospodarska rast) nekoliko višji od jesenskih pričakovanj.

Napoved primanjkljaja tekočega računa plačilne bilance za leti 2009 in 2010 je nižja od jesenske napovedi. Pričakujemo, da bo naslednje leto primanjkljaj tekočih transakcij, izražen v evrih, nekoliko manjši, kot smo napovedali jeseni, kar bo predvsem posledica izboljšanih pogojev menjave blaga za 1,5 % (v jesenski napovedi poslabšanje za 0,6 %.). Glede na to, da pričakujemo tudi manjši neto izvoz potovanj in transporta (glej poglavje Gospodarska rast), bo nekoliko nižji od jeseni pričakovanega tudi presežek v storitveni bilanci. Primanjkljaj na tekočem računu plačilne bilance bo tako nižji od jesenske napovedi kljub pričakovanemu višjemu primanjkljaju v bilanci tekočih transferjev zaradi spremenjenih predpostavk v zvezi z obveznostmi do proračuna EU. Skladno z novim sklepom o sistemu virov lastnih sredstev Evropskih skupnosti bodo namreč naslednje leto plačane še razlike za leti 2007 in 2008⁷, kar po trenutni oceni pomeni 452 mio EUR. Leta 2010 bo primanjkljaj tekočega računa, izražen v evrih, malenkost nižji, kot smo napovedali jeseni, večinoma zaradi učinka osnove iz predhodnega leta, glede na napovedane tokove izvoza in uvoza blaga pa pričakujemo tudi nekoliko nižji primanjkljaj v trgovinski bilanci.

---

⁷ Junija 2007 je bil sprejet nov Sklep sveta o sistemu virov lastnih sredstev Evropskih skupnosti, ki določa spremenjene podlage za izračun obveznosti posameznih držav članic do Evropskega proračuna. Slovenija bo sklep predvidoma ratificirala v letu 2009, ko bo potrebno opraviti poračune od leta 2007 dalje, saj se novi sklep uporablja od 1. januarja 2007. Sklep iz leta 2000, ki se uporablja sedaj, z ratifikacijo novega sklepa preneha veljati.

Tabela 5: Ažurirana jesenska napoved gospodarskih gibanj v Sloveniji in primerjava z jesensko napovedjo

Realne stopnje rasti v % (kjer ni drugače navedeno)

	2007	2008		2009		2010	
		jesenska napoved (sept. 2008)	ažurirana napoved (dec. 2008)	jesenska napoved (sept. 2008)	ažurirana napoved (dec. 2008)	jesenska napoved (sept. 2008)	ažurirana napoved (dec. 2008)
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	6,8	4,8	4,1	3,1	1,1	4,0	3,1
BDP v mio EUR (tekoče cene)	34.471	37.725	37.403	40.343	38.905	43.470	41.435
INFLACIJA (XII/XII predhodnega leta, v %)	5,6	5,3	2,2	3,6	3,0	3,0	3,0
INFLACIJA (I–XII/I–XII povprečje leta, v %)	3,6	6,2	5,7	3,9	1,1	3,3	3,0
deflator BDP, v %	4,1	4,5	4,3	3,7	2,9	3,6	3,3
razmerje USD/EUR	1,371	1,52	1,46	1,50	1,27	1,50	1,27
ZAPOSLENOST po SNA, rast v %	3,0	2,3	2,8	0,0	-1,3	0,4	0,3
STOPNJA REGISTRIRANE BREZPOSELNOSTI (%)	7,7	6,8	6,7	6,8	7,7	6,7	8,1
STOPNJA ANKETNE BREZPOSELNOSTI - ILO (%)	4,9	4,6	4,6	4,8	5,2	4,8	5,4
PRODUKTIVNOST (BDP na zaposlenega), rast v %	3,7	2,4	1,3	3,1	2,5	3,7	2,8
BRUTO PLAČA NA ZAPOSLENEGA	2,2	2,3	2,3	3,7	3,9	3,5	3,3
IZVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	13,8	6,6	5,8	5,2	1,5	7,4	4,8
- izvoz proizvodov	13,1	4,7	3,2	4,6	1,3	6,8	4,1
- izvoz storitev	17,0	15,5	17,6	8,1	2,4	10,2	7,5
UVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	15,7	6,9	6,5	4,0	0,5	6,5	5,3
- uvoz proizvodov	15,1	6,5	6,0	3,2	0,1	6,0	5,3
- uvoz storitev	19,7	9,7	10,4	9,0	3,1	9,5	5,5
SALDO tekočega računa plačilne bilance (v mio EUR)	-1.455	-2.203	-2.266	-1.900	-1.630	-1.764	-1.717
- delež v BDP v %	-4,2	-5,8	-6,1	-4,7	-4,2	-4,1	-4,1
INVESTICIJE V OSNOVNA SREDSTVA	11,9	8,8	7,0	1,3	-2,0	4,5	5,0
- delež v BDP v %	27,5	28,3	28,0	27,6	26,5	27,5	26,8
ZASEBNA POTROŠNJA	5,0	4,5	3,4	3,5	2,8	3,6	3,8
- delež v BDP v %	52,2	52,9	52,6	53,2	52,5	52,9	52,7
DRŽAVNA POTROŠNJA	2,5	3,4	3,9	2,2	2,2	2,6	2,6
- delež v BDP v %	17,7	18,0	18,2	18,5	18,9	18,7	19,2

Vir podatkov: SURS, BS, napovedi UMAR.

2. ALTERNATIVNI SCENARIJ GOSPODARSKIH GIBANJ

Ob pripravi ažurirane jesenske napovedi smo pripravili še alternativni scenarij gospodarskih gibanj, saj zaradi velike negotovosti glede razsežnosti in globine finančne in gospodarske krize obstaja precejšnje tveganje, da bo gospodarska rast v prihodnjem letu še nižja od napovedane. Osrednja napoved, ki predvideva znatno upočasnitev gospodarske rasti v prihodnjem letu, je skladna z najnovejšimi predpostavkami mednarodnega okolja. Vendar pa glede na veliko negotovost glede dolžine in intenzivnosti finančne in gospodarske krize obstaja tveganje, da bo gospodarska rast v naših najpomembnejših trgovinskih partnericah še nižja od predpostavk, kar je povezano s povrnitvijo zaupanja in dejansko stabilizacijo razmer na finančnem trgu ter z velikostjo učinkov, ki jih bo kriza imela na realni sektor.

Tabela 6: Alternativni scenarij gospodarskih gibanj

	Realne stopnje rasti v %	
	2009	2010
Bruto domači proizvod	0,6	2,7
Izvoz proizvodov in storitev	0,5	3,9
Uvoz proizvodov in storitev	-0,4	4,5
Zasebna potrošnja	2,6	3,5
Državna potrošnja	2,2	2,6
Bruto investicije v osnovna sredstva	-3,0	4,4
Zaloge, prispevek k rasti v o. t.	-1,0	-0,2
Zaposlenost po SNA	-1,7	0,3
Bruto plača na zaposlenega	3,6	2,8

Vir podatkov: alternativni scenarij UMAR.

3. UČINKI UKREPOV EKONOMSKIH POLITIK ZA BLAŽENJE POSLEDIC FINANČNE KRIZE NA GOSPODARSKA GIBANJA

Ažurirana jesenska napoved gospodarskih gibanj ne upošteva ukrepov ekonomskih politik za blaženje posledic gospodarske krize, ki so bili ob zaključku napovedi še v pripravi. Njihova uspešna implementacija bi pomenila, da bi bila gospodarska rast višja od predvidene v osnovnem scenariju ažurirane jesenske napovedi, manj pa bi se poslabšali tudi nekateri drugi makroekonomski kazalci.

Konsistentnost kratkoročnih in dolgoročnih ukrepov ekonomskih politik za blaženje posledic finančne in gospodarske krize ob upoštevanju odprtosti slovenskega gospodarstva je nujna za doseganje pozitivnih učinkov na gospodarsko aktivnost. V

Uresničitev teh tveganj bi pomenila poslabšanje gospodarske rasti in ravni zaposlenosti v obeh letih, prav tako bi bila v prihodnjih dveh letih nižja tudi rast plač. Alternativni scenarij temelji na predpostavki, da bo v obeh prihodnjih dveh letih gospodarska rast v naših najpomembnejših trgovinskih partnericah za eno odstotno točko nižja glede na osnovni scenarij. Uresničitev teh predpostavk bi v naslednjem letu pomenila predvsem še nižjo rast izvoza in investicij in s tem upočasnitev gospodarske rasti za dodatne 0,5 o. t. v letu 2009 in za 0,4 o. t. v letu 2010. Zaradi nižje gospodarske aktivnosti bi bil padec zaposlenosti v letu 2009 še občutnejši, rast v letu 2010 pa bi bila ob nižji ravni v letu 2009 enaka kot v osnovnem scenariju, vendar to pomeni manjše število zaposlenih v primerjavi z osnovnim scenarijem. Nižja gospodarska aktivnost in poslabšanje razmer na trgu dela bi se predvsem preko znižanja rasti plač v zasebnem sektorju odrazila tudi na nižji skupni rasti plač v obeh letih.

Sloveniji se posledice finančne krize kažejo v: (i) oteženem dostopu bank do medbančnih posojil, kar zmanjšuje obseg virov, potrebnih za financiranje podjetniških tekočih in investicijskih aktivnosti; zaradi tega se vedno več podjetij srečuje z likvidnostnimi težavami, pričakovati pa je tudi zmanjšanje oziroma preložitve že predvidenih investicijskih načrtov na kasnejše obdobje, (ii) upadu tujega povpraševanja, ki vpliva neposredno na slovenski izvozni sektor, še zlasti na proizvajalce in izvoznike trajnih dobrin, posredno pa bo posledice čutilo celotno gospodarstvo. Paket ukrepov za blaženje posledic gospodarske krize bo sledil okviru *Evropskega načrta za okrevanje gospodarstva* (november 2008), ki predstavlja osnovo za usklajen pristop na EU ravni za spodbujanje gospodarstva in vključuje finančni paket ter neposredne kratkoročne ukrepe, ki naj bi ublažili posledice recesije in povečali dolgoročno konkurenčnost evropskega gospodarstva. To so predvsem investicijske spodbude v povezavi z ustvarjanjem novih delovnih mest in prestrukturiranjem

tradicionalne proizvodnje. Javnofinančne ukrepe tako dopolnjujejo strukturni ukrepi v skladu z Lizbonsko strategijo. Ključnega pomena za njihovo čimprejše delovanje bo stabilizacija finančnega sistema in oživitve kreditiranja, učinki na gospodarsko aktivnost pa bodo odvisni tudi od konsistentnosti kratkoročnih in dolgoročnih ukrepov ter njihove prilagojenosti odprtosti slovenskega gospodarstva.

Učinki posameznih diskrecijskih ukrepov fiskalne politike na gospodarsko rast se razlikujejo po hitrosti in moči delovanja. Večje pozitivne učinke na vzdržno spodbujanje gospodarske aktivnosti bodo imeli ukrepi, ki dajejo konkretne rezultate v relativno kratkem času, a hkrati ne ustvarjajo dolgoročno škodljivih posledic in porušena makroekonomskih razmerij. Na področju fiskalne politike bo popolno delovanje avtomatičnih fiskalnih stabilizatorjev pomenilo blažitev cikličnih gibanj, hkrati pa tudi nižje davčne prilive in višje izdatke ter posledično višji proračunski primanjkljaj od predvidenega v sprejetem proračunu za leto 2009. Dodatni diskrecijski fiskalni ukrepi bi spodbudno delovali na gospodarsko rast, pri čemer je hitrost delovanja in velikost učinka posameznih ukrepov na spodbujanje gospodarske aktivnosti različna, v odvisnosti od tega ali gre v večji meri za davčno razbremenitev ali za povečevanje izdatkov. Davčne investicijske olajšave bodo imele pozitivne učinke na gospodarsko rast in zaposlenost, če bodo ciljno usmerjene (raziskave in razvoj; pospeševanje zaposlovanja). Večja investicijska potrošnja države bi pomenila višjo rast investicij v osnovna sredstva kot v osnovnem scenariju, pozitivni učinki bi bili večji pri tistih projektih, ki podpirajo domačo gospodarsko aktivnost in so razvojno naravnani. Glede na javnofinančne omejitve bi bilo na tem področju smiselno okrepiti javno-zasebna partnerstva. Ob tem velja poudariti, da ima povečevanje izdatkov v majhnih odprtih ekonomijah, kakršna je Slovenija, zaradi manjšega fiskalnega multiplikatorja relativno omejen domet, medtem ko večji izdatki povečujejo javnofinančni primanjkljaj in s tem javni dolg ne glede na velikost ekonomije: torej za enako povečanje javnega dolga v majhnih odprtih ekonomijah pride do manjše spodbude v ekonomiji. Povečevanje javnega dolga pa povečuje tveganje in rizične premije, kar lahko povzroči, da se percepcija Slovenije med udeleženci na finančnem trgu poslabša oziroma je relativno slabša, kot to velja za druge (večje) države evrskega območja.

Dodatni diskrecijski ukrepi fiskalne politike bodo imeli srednjeročno pozitivne učinke na gospodarsko rast le, če bodo upoštevali javnofinančne možnosti in omejitve. Vsi ukrepi bodo preko višjih javnofinančnih izdatkov oziroma manjših prilivov primanjkljaj

približali 3 % BDP, kar ni problematično le z vidika izpolnjevanja določil Pakta stabilnosti in rasti, temveč v prvi vrsti z vidika zagotavljanja dolgoročne vzdržnosti javnih financ. Negativne posledice sprejetih ukrepov za dolgoročno javnofinančno vzdržnost bodo tem manjše, čim večji obseg sredstev za njihovo financiranje bo zagotovljen iz nadomestnih javnofinančnih virov in racionalizacijo drugih javnofinančnih izdatkov. Možni ukrepi za povečanje prihodkov, ki bi imeli tudi pozitivne strukturne učinke, so višje trošarine (največ manevrskega prostora imamo pri trošarinah na tekoča goriva za prevoz in ogrevanje) in poenotenje osnov za plačevanje socialnih prispevkov med zaposlenimi z različnim statusom; sedanja ureditev dopušča, da nekatere skupine zaposlenih kljub primerljivim dohodkom plačujejo prispevke za socialno varnost glede na različno (nižjo) osnovo (npr. samozaposleni v večini primerov glede na minimalno plačo). Omilitev pritiska na javnofinančne izdatke bi pomenila tudi sprememba časovnice odprave plačnih nesorazmerij, kar bi povečalo manevrski prostor za »aktivne« ukrepe v letu, v katerem se pričakujejo največje posledice finančne krize. Sicer pa so rezerve tudi na strani tistih javnofinančnih sredstev (na državni in lokalni ravni), ki niso dovolj izkoriščena in ne najbolj racionalno porabljena. To bi sprostilo vire za kratkoročne ukrepe za blažitev posledic krize, dolgoročno pa bi pomenilo povečanje učinkovitih javnofinančnih odhodkov in prostor za nove obveznosti, ki čakajo Slovenijo v prihodnosti ali celo možno zniževanje ravni javnofinančnih izdatkov.

Dodatni ukrepi na področju politike trga dela in industrijske politike oziroma pospešitev izvajanja že začrtanih reform na teh področjih bi spodbudno delovali na gospodarsko aktivnost in omilitev neugodnih gibanj na trgu dela. Ukrepi aktivne politike zaposlovanja, ki bi omilili negativna gibanja na trgu dela, so javna dela, programi usposabljanja za znanega delodajalca in spodbude za ostajanje v zaposlenosti, ki jih nekateri strokovnjaki izpostavljajo kot učinkovitejši inštrument preprečevanja revščine v primerjavi z minimalno plačo, katere velik dvig ima lahko tudi negativni vpliv na trg dela (povečanje brezposelnosti). Ukrepi industrijske politike bodo dali večje pozitivne učinke na gospodarsko aktivnost, če bodo poenoteni na državni ravni in usmerjeni v perspektivna podjetja z novimi programi in visoko tehnološko intenzivnostjo. Ob tem bi bila potrebna uvedba organizacijskih ukrepov, ki bi zmanjšali dosedanje dolge in drage postopke zahtevane dokumentacije, odobravanja in dodeljevanja ukrepov (subvencij in državnih pomoči), njihovo dodeljevanje v zelo nizkih zneskih z velikim številom različnih transakcij in njihovo nekoordiniranostjo med posameznimi resorji.